Státní symboly

Metodický komentář k pracovnímu listu pro učitele

Podíváme se na vizuální komunikaci ve službě Československého a Českého státu s důrazem na státní symboly (vlajka, lev). Představíme si také výtvarníky a designéry, kteří v období první republiky přispěli k budování národní vizuální identity. Pracovní list obsahuje odkazy na videa z TV cyklu Identita – příběh českého grafického designu, otázky a podněty do diskuse mezi žáky a učiteli, skupinovou aktivitu a tvůrčí úkoly.

skupina

jednotlivec

Potřebné materiály
- Videoukázky ze seriálu Identita
- Pracovní list (PL)
- Běžné pomůcky na psaní, barevné fixy

Časová náročnost
45 minut, včetně zhlédnutí videí (vyjma tvůrčích úkolů)

Instrukce
- Žáci se rozdělí do skupin po 2 až 5 lidech. Budou pracovat ve skupině i jednotlivě.
- V úvodu každé kapitoly žáci zhlédnou přiložená videa.
- Žáci vybírají podstatné informace z videoukázky, kriticky je vyhodnocují.
- Žáci pracují sami nebo ve skupině, vyplňují PL – odpovídají na otázky, píší komentáře a jednotlivá zadání postupně konfrontují buď s ostatními ve skupině, nebo s dalšími skupinami ve třídě a pedagogem.
- Není žádoucí rozdat listy a nechat je žáky vypracovat a až na konci se o tématu pobavit.
- Je zásadní, aby výsledky aktivit v PL byly průběžně veřejně konfrontovány.
- Pedagog moderuje diskusi, žáci uvádějí své argumenty a protiargumenty, respektují názory druhých.
- Žáci využívají kromě videoukázky všechny jim dostupné zdroje.
- Tvůrčí úkoly jsou časově náročnější.
- Pokud se pedagog rozhodne tvůrčí úkol zařadit, je důležité neopomenout závěrečnou prezentaci a kritickou reflexi tvorby ve společné debatě.

Podněty k aktivitám a klíč k otázkám v PL
Zde se uvádí jen doporučení a informace, které jasně nevyplývají ze sledovaného videa.

1 a)
Když v roce 1918 vzniklo Československo, bylo třeba vymyslet novému státu také vlajku. Vznikla komise, která vybírala z rozmanitých návrhů, mj. od tehdejších významných výtvarníků (Jaroslav Benda, Vojtěch Preissig, František Kupka, František Kysela a další). Všechny návrhy měly společné barvy – bílou, červenou a modrou. Této barevné kombinaci se říká trikolora. Nakonec komisi nejvíce zaujal návrh státního úředníka Jaroslava Kursy, který byl dodatečně doplněn o modrý klín. Tato podoba vlajky se používá dodnes.

1 c)
„Její charakter oceníme zvláště v kontrastu k dalším nerealizovaným návrhům z dvacátých let 20. století. Ty nebyly přijaty mimo jiné i proto, že byly v různé míře selektivní, tj. svou podobou vždy někoho vylučovaly. […] Umístit na vlajku symbol husitského kalicha sice dávalo smysl z hlediska jednoho směru uvažování o smyslu českých dějin, z národa by to však vyloučilo většinové náboženství. Národní vlajka však musí být naopak postavena na principu spojování, to je její účel a program. […] Národy jsou imaginárním společenstvím, které je třeba si představit v jednotě, aby se s ním také mohli jeho příslušníci symbolicky identifikovat. […] Vlajka a další symboly mají spojovat všemožné sociální rozdíly. V roce 1918 hrála při založení Československa významnou roli i různorodost národní a etnická, protože v jedné zemi bylo třeba symbolicky spojit Čechy, Slováky, Němce, Maďary, Poláky, Rusíny, Židy a další národy a etnika žijící na území tehdy nově založeného státu.“
Jiří Přibáň, právník, sociolog

2 b)
velký státní znak, malý státní znak, státní barvy, státní vlajka, vlajka prezidenta republiky (tzv. prezidentská standarta), státní pečeť, státní hymna

Slovníček

Grafický design = oblast designu, která se věnuje navrhování (designování) vizuální komunikace, která nás každodenně obklopuje. Grafičtí designéři a designérky jsou odborníci na vizuální jazyk, vymýšlejí, jak informace správně zpracovat, aby byly snadno srozumitelné, poutavé nebo aby vzbuzovaly ty správné pocity. Pracují s texty, barvami, obrázky, symboly a dalšími grafickými prvky a formáty tištěných nebo digitálních médií. Samotní grafičtí designéři svůj obor vnímají především jako službu veřejnosti, která slovy významného designéra Zdeňka Zieglera „může někdy souviset s uměním“. Grafický design někdy přesahuje z užitého do volného umění. Záleží na tom, zda designéři pracují na něčí zadání, nebo si téma volí sami.

Vizuální identita = soubor vizuálních znaků jako písmo, obrázky, barvy, grafické prvky, nosiče a formáty vizuální komunikace, které mají v divákovi evokovat jednotný dojem. Jsou v jednom stylu a pro diváky fungují jako vizuální vodítka k identifikaci. Na základě jednotné vizuální identity poznáme, kdo (jaký subjekt) s námi komunikuje, ať už podle odstínu barvy, stylu písma, či další použité grafiky.

Symbol = je znak (objekt, obrázek, gesto, zvuk a podobně), který zastupuje a znamená něco jiného, než co přímo vyjadřuje. Souvislost mezi znakem a tím, co znamená, je dán dohodou a zvykem. Může jít o zvyklost určité doby a určité kultury.

Stylizace = zjednodušené zobrazení věci, které zdůrazňuje její charakteristické rysy.

Vizuální komunikace = mezi vizuální neboli zrakem vnímanou komunikaci patří kromě gest, řeči těla či módy také obrázky a texty, tedy písmo, barvy, symboly, ilustrace, fotografie a další statické nebo pohyblivé informace. Ty dohromady tvoří zprávy, s jejichž pomocí se dorozumíváme.

Vizuální jazyk = obrázky, texty, barvy, prázdné místo a další grafické prvky, způsob jejich umístění, zdůraznění a celkové uspořádání (kompozice) ve formátu. Vizuální jazyk ovlivňuje významy zprávy, protože kromě obsahu sdělení je zásadní také její podoba a to, jakým médiem (nosičem) je přenášena.

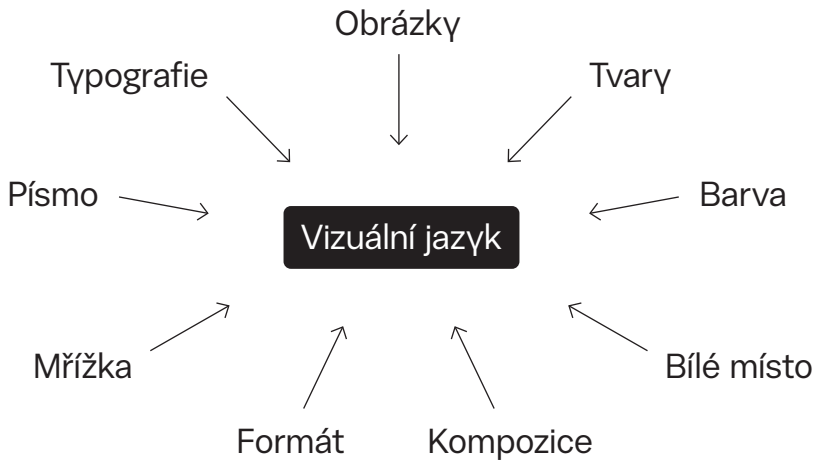

Autorky: Kateřina Přidalová, Tereza Saitz (Designéři dětem), 2024. Desetidílný okruh Grafický design vznikl z iniciativy Projektu Identita – příběh českého grafického designu, www.projektidentita.cz
Toto dílo je licencováno pod licencí Creative Commons [CC BY-NC 4.0].
Licenční podmínky navštivte na adrese [https://creativecommons.org/choose/?lang=cs].